
Klimasårbarhet i Rogaland og bærekraftig klimatilpasning

Ved Carlo Aall
Leder av Norsk senter for bærekraftig klimatilpasning
(Noradapt) og klimaforsker ved Vestlandsforskning

Digital høringskonferanse for Regionalplan for klimatilpasning, arrangert av Rogaland fylkeskommune | 05.05.2020

CAMPUS SOGNDAL

Hegakulen på Vestlandet

Framside Studium MACCM

Om oss Biblioteket For studenter English

Climate Change Management

Master, høsten 2018

Klimaendringane dei siste åra, med ekstremvær, flaum, skred og vindskade, har ført til eit stort behov for personar med både miljø- og naturvitenskapleg kunnskap og praktisk planleggingskompetanse. Denne masteren er utvikla for å møte dette aukande samfunnsbehovet.

Søk studioplass

Søgndal

VESTLANDSFORSKING

PROSJEKT PUBLIKASJONAR TILSETTE OM OSS

Søk NO | EN

KLIMA OG MILJØ REISELIV TEKNOLOGI OG SAMFUNN

VESTLANDSFORSKING

Luftforureining gir auka temperatur

Fleire og fleire milde vintrar

Så milde vintrar som til nå i år vert ikkje vanlege i åra som kjem, men dei vil komma med kortare og kortare mellomrom.

På grunn av luftforureininga får ein såkalla drivhuseffekt og medeltemperaturen på jorda stig på kraftig.

I Norge kan det utgjera 5-7 grader innan 40-50 år, dersom forbruket av fossili

drivhus, dermed stig temperaturen på jorda.

- Men hindrar ikkje dette laget også varme frå sola å koma inn?

- Nei, strålene på veg inn (kortbolgia) vert ikkje hindra, berre dei som blir reflektert frå jorda og er på veg ut (langbolgia).

STERK AUKE

- I Norge vert det sluppe ut 11 tonn karbondioksyd pr person kvar år. Dette tilsvarer utsleppa i Verdal Tyssedal. Einand til tross for at me har fått hjelp på vasskraft, fortel Carlo Aall.

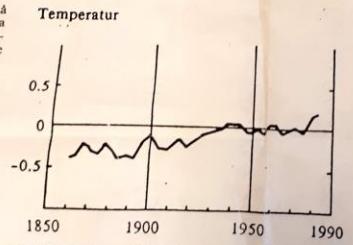
Brundland-kommisjonen tilrår ein reduksjon i bruk av fossili brennstoff på 50% fram mot år 2000, men Statistisk Sentralbyrå reknar med ein auke på 40-60%.

Energimeldinga legg opp til vekst i energiforbruket. Frå 1973 har energiforbruket i Norge økt med 30% mot 3% i resten av Europa, seier Aall som ser alvorleg på framtidssikten.

- Når solsyet treff jorda vert ein del av varmen reflektert. Men det forurenna laget (CO₂) hindrar all varmen i å sleppa ut. Forureininga legg som et tak over jorda og det vert som ei

terrare i dei fleste av områda som produserer mat. Det vil og bli meir orken. Hjå oss vil det derimot bli endå meir regn. Havnivået vil stige, noko som vil få store konsekvenser både hjå oss og i andre land. Ikke minst drastisk vil det vera for Holland som i dag har vanskar med å demma opp for havet, seier Aall.

7/2 1989
↑!
Luftforureining gir auka temperatur

Medeltemperaturen på jorda har stige seitn frå 1850, men dei siste ti-åra har utviklinga skote faretrugande stor fart.

le brennstoff aukar i sama fart som nå. Ein slik auke i medeltemperaturen vil vidare få store konsekvensar ved at havnivået vil stige med frå ein halv til to meter, seier miljøkonsulent Carlo Aall i Olen.

Rune Hetland

- Det er naturleg at temperaturen på jorda svinger. Men nå påver-

Totalt utslepp av karbondioksyd som er hovudårsak til drivhuseffekten. Som me er fossilt brensel (olje, gass o.l.) hovudkjelde.

Disposisjon

- **Berekraftig versus «vanlig» klimatilpassing**
- **Klimasårbarheten i Rogaland**

-
- **Berekraftig versus «vanlig» klimatilpassing**
  - Klimasårbarheten i Rogaland

Kva skil “berekraftig” frå “vanlig” klimatilpassing?

Kriterium	Vanleg ←	...klimatilpassing...	→ Berekraftig
Avgrensing av klimatilpassinga	Smal Konsekvensar av lokale klimaendringar på naturskade	Breiare Også ta med gradvise konsekvensar av klimaendringar lokalt (t.d. endringar av biologisk mangfald)	Vid Også ta med konsekvensar av klimaendringar i andre land
Fordeling av ansvar innan klimatilpassinga			
Kopling mellom hovudområda for klimapolitikk			
Berekraftinnretting av klimatilpassing			

Kva skil “berekraftig” frå “vanlig” klimatilpassing?

Kriterium	Vanleg ←	...klimatilpassing...	→ Berekraftig
Avgrensing av klimatilpassinga	Smal Konsekvensar av lokale klimaendringar på naturskade	Breiare Også ta med gradvise konsekvensar av klimaendringar lokalt (t.d. endringar av biologisk mangfald)	Vid Også ta med konsekvensar av klimaendringar i andre land
Fordeling av ansvar innan klimatilpassinga	Sektorisering <u>Kvar</u> sektor har ansvar for <u>sitt</u> område	Sektor-koordinering Også <u>informasjon</u> og <u>noko koordinering</u> mellom sektorane	Sektor-integrering Også <u>ein</u> instans med sterkt <u>sektorovergripande</u> ansvar
Kopling mellom hovudområda for klimapolitikk			
Berekraftinnretting av klimatilpassing			

Kva skil “berekraftig” frå “vanlig” klimatilpassing?

Kriterium	Vanleg ←	...klimatilpassing...	→ Berekraftig
Avgrensing av klimatilpassinga	Smal Konsekvensar av lokale klimaendringar på naturskade	Breiare Også ta med gradvise konsekvensar av klimaendringar lokalt (t.d. endringar av biologisk mangfald)	Vid Også ta med konsekvensar av klimaendringar i andre land
Fordeling av ansvar innan klimatilpassinga	Sektorisering <u>Kvar</u> sektor har ansvar for <u>sitt</u> område	Sektor-koordinering Også <u>informasjon</u> og <u>noko koordinering</u> mellom sektorane	Sektor-integrering Også <u>ein</u> instans med sterkt <u>sektorovergripande</u> ansvar
Kopling mellom hovudområda for klimapolitikk	Ingen Utvikling av politikk på klimatilpassing, utsleppsreduksjon og energiomstilling skjer <u>separat</u>	Noko Krav om <u>dialog</u> mellom klimasektorane	Sterk <u>Felles</u> politikk- og planprosess på klimatilpassing, utsleppsreduksjon og energiomstilling
Berekraftinnretting av klimatilpassing			

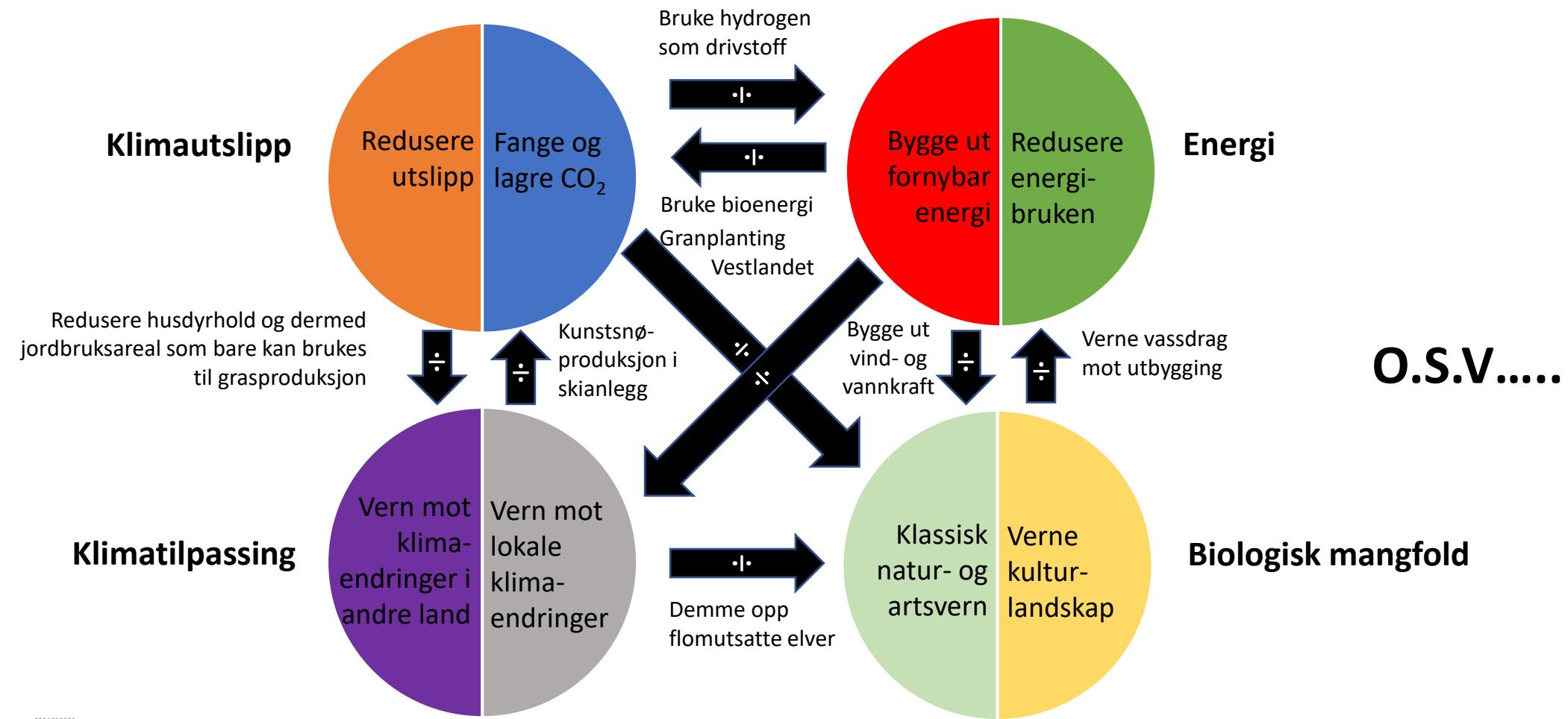
Kva skil “berekraftig” frå “vanlig” klimatilpassing?

Kriterium	Vanleg ←	...klimatilpassing...	→ Berekraftig
Avgrensing av klimatilpassinga	Smal Konsekvensar av lokale klimaendringar på naturskade	Breiare Også ta med gradvise konsekvensar av klimaendringar lokalt (t.d. endringar av biologisk mangfald)	Vid Også ta med konsekvensar av klimaendringar i andre land
Fordeling av ansvar innan klimatilpassinga	Sektorisering <u>Kvar</u> sektor har ansvar for <u>sitt</u> område	Sektor-koordinering Også <u>informasjon</u> og <u>noko koordinering</u> mellom sektorane	Sektor-integrering Også <u>ein</u> instans med sterkt <u>sektorovergripande</u> ansvar
Kopling mellom hovudområda for klimapolitikk	Ingen Utvikling av politikk på klimatilpassing, utsleppsreduksjon og energiomstilling skjer <u>separat</u>	Noko Krav om <u>dialog</u> mellom klimasektorane	Sterk <u>Felles</u> politikk- og planprosess på klimatilpassing, utsleppsreduksjon og energiomstilling
Berekraftinnretting av klimatilpassing	Svak Inga tilvising til FN sine berekraftmål ut over klimamålet	Middels Vise korleis klimatilpassing bidrar til å <u>styrke</u> utvalde berekraftmål i tillegg til klimamålet	Sterk Krav om at klimatilpassing <u>ikkje må vere i konflikt</u> med nokon av FN sine berekraftmål

Kor langt har ein kome i Rogaland?

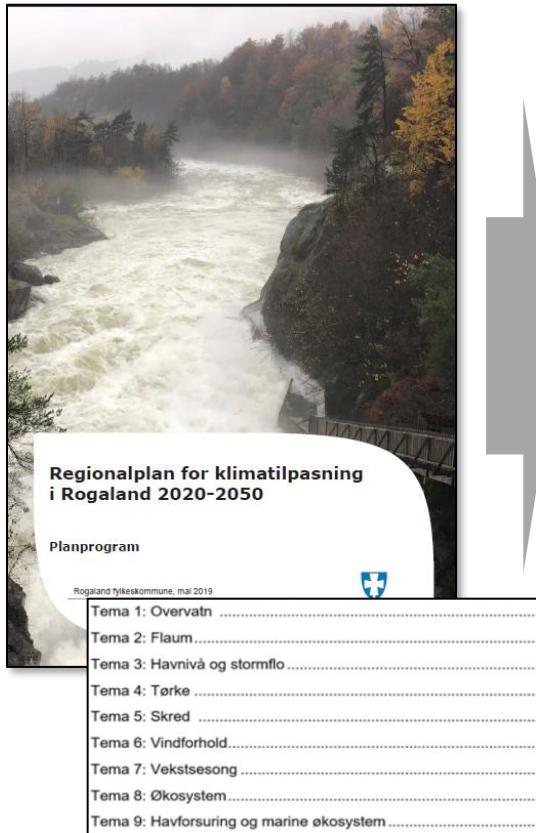
Kriterium	Vanleg <	...klimatilpassing...		Berekraftig →
Avgrensing av klimatilpassinga	Smal Konsekvensar av lokale klimaendringar på naturskade	Breiare Også ta med gradvis konsekvensar av klimaendringar lokalt		Vid Også ta med konsekvensar av klimaendringar i andre land
Fordeling av ansvar innan klimatilpassinga	Sektorisering Kvar sektor har ansvar for sitt område	Sektor koordinering Informasjon om ko koordinering mellom sektorene	?	Sektor-integrering Ein instans med sterk sektorovergripande innsats
Kopling mellom hovudområda for klimapolitikk	Ingen Utvikling av politikk på klimatilpassing, utsleppsreduksjon og energiomstilling skjer separat	Ko Krav om dialog mellom klimasektorane		Sterk Felles politikk- og planprosess på klimatilpassing, utsleppsreduksjon og energiomstilling
Berekraftinnretting av klimatilpassing	Svak Inga tilvising til FN sine berekraftmål ut over klimamålet	Middels Vise korleis klimatilpassing bidrar til å styrke utvalde berekraftmål i tillegg til klimamålet		Sterk Krav om at klimatilpassing ikkje må vere i konflikt med nokon av FN sine berekraftmål

Konfliktar i den berekraftige klimatilpassinga

-
- Berekraftig versus «vanlig» klimatilpassing
  - **Klimasårbarheten i Rogaland**

Oppdraget og rapportane

REPORT 2019:19

Del 1. Overordnet analyse av konsekvenser av klimaendringer på natur og samfunn i Rogaland

CICERO
Center for International Climate
Research

<https://pub.cicero.oslo.no/cicero-xmlui/bitstream/handle/11250/2632468/Rapport%202019%20web-def.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

WESTERN NORWAY RESEARCH INSTITUTE
WESTLANDSFORSKING
www.vestforsk.no

Vestlandsforskningsrapport nr. 13/2019

Del 2: Utredning av konsekvensar av klimaendringer på natur og samfunn i Rogaland; utfordringar, moglegheiter og prioriteringar

Marta Jansen, Carlo Aall, Kyre Groven

Vestlandsforskning, Pb 163, 6801 Sogndal • Tel: 57 67 61 50

NORCE
NORWEGIAN RESEARCH CENTRE

Analyse av klimautvikling i kyst- og innlandsregionen i Rogaland – temperatur, nedbør og vind
Anbefalinger om veien videre

Stephanie Mayer¹, Gunnar Livik², Marie Pontoppidan¹, Line Båserud², Trygve Løvset²

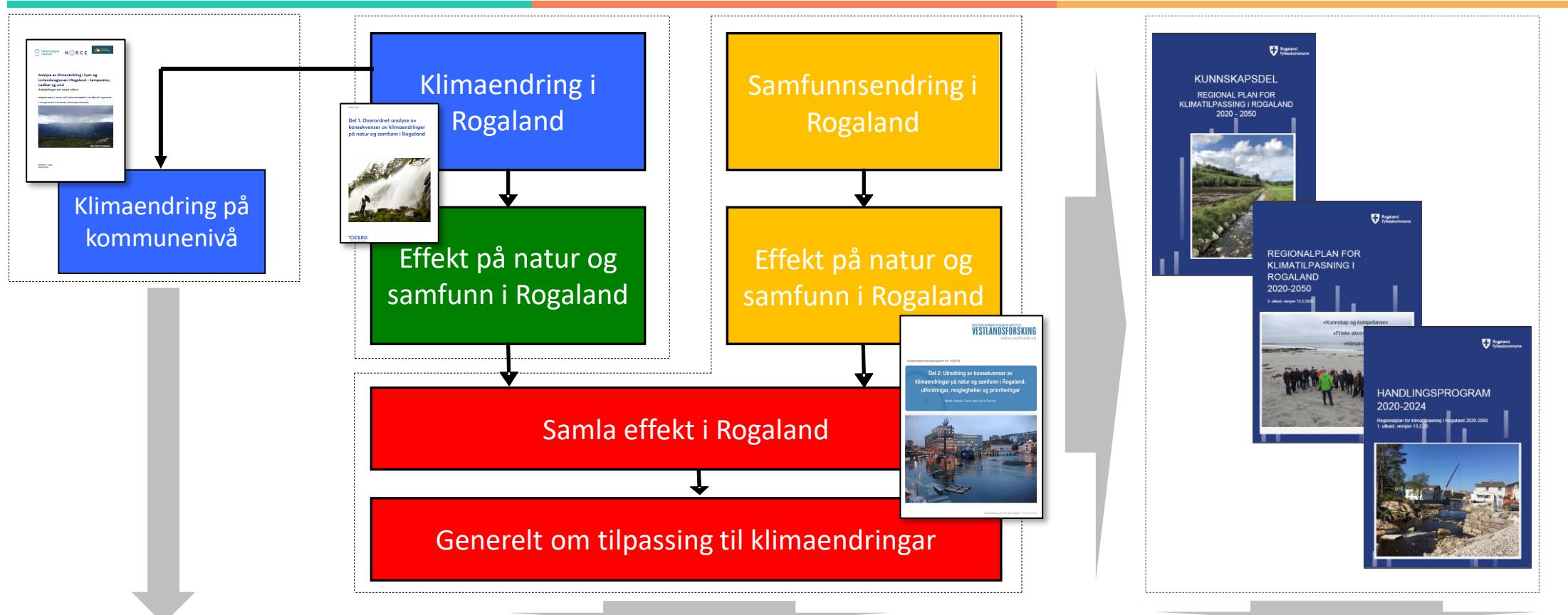
¹: Norwegian Research Centre (NORCE); ²: Meteorologisk Institutt (MET)

Bilde: Marie Pontoppidan

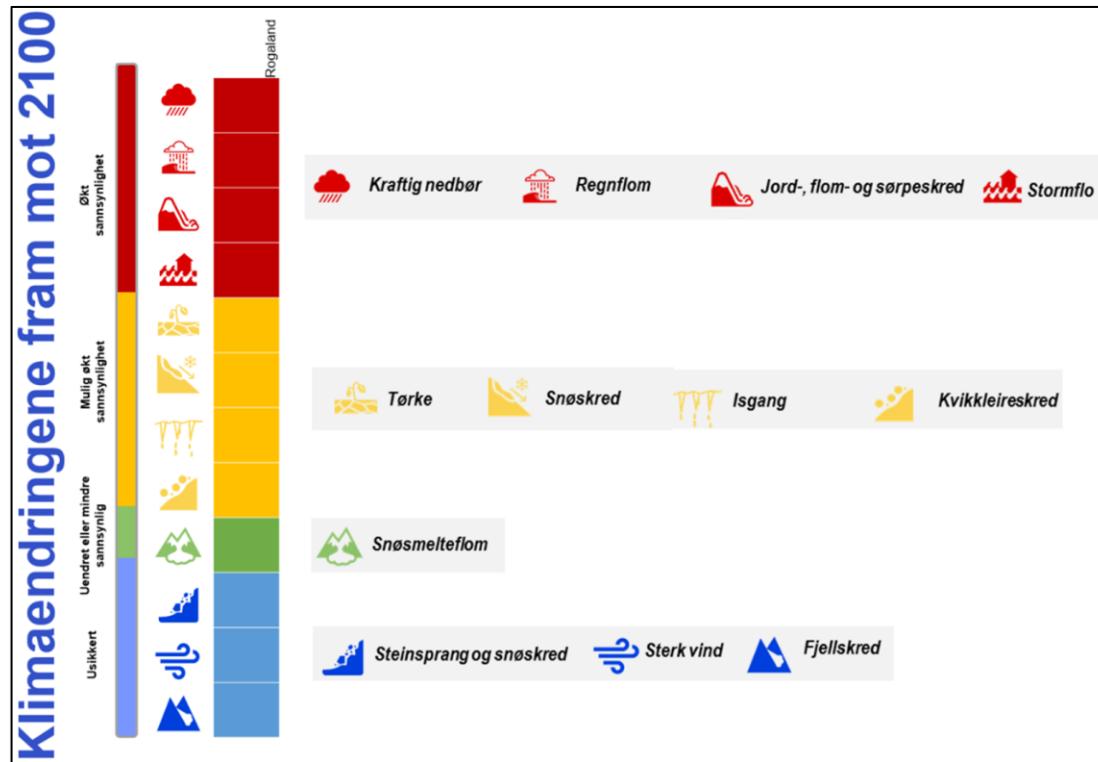
RAPPORT 1 – 2020
NORCE Klima

Korleis ting heng saman

Analyse av klimasårbarheit og utvikling av tiltak for klmatilpassing i kommunane i Rogaland

Klimaendringar

Tabell 6: Beregnede fremtidige temperaturendringer fram mot slutten av århundre under et høyt utslippsscenario (RCP8.5) for hele Rogaland (data fra klimaprofil Rogaland⁴), i kystområdet og i innlandsområdet.

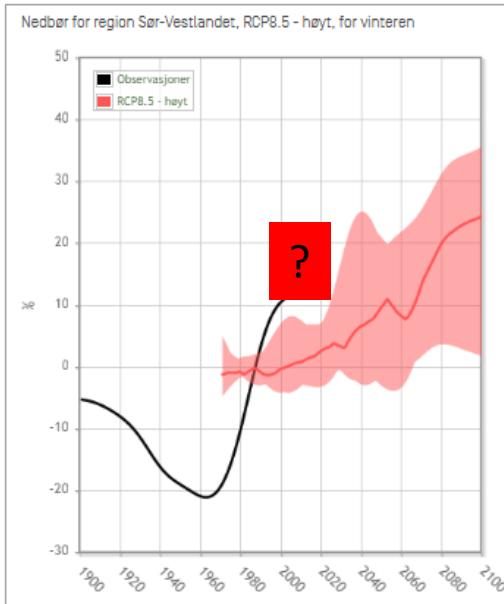
Temperaturendringer [°C]	Klimaprofil Rogaland	Kyst	Innland
Vinter	mellom 3,2 og 4,4	mellom 3,6 og 4,6	mellom 3,2 og 4,5
Vår	mellom 2,8 og 4,3	mellom 3,3 og 4,1	mellom 4,1 og 4,4
Sommer	mellom 2,3 og 4,5	mellom 2,8 og 4,8	mellom 3,6 og 6,1
Høst	mellom 3,0 og 4,6	mellom 3,5 og 4,8	mellom 3,8 og 4,9

Tabell 7: Beregnede fremtidige endringer i nedbør fram mot slutten av århundre for hele Rogaland (data fra klimaprofil Rogaland⁵), i kystområdet og i innlandsområdet.

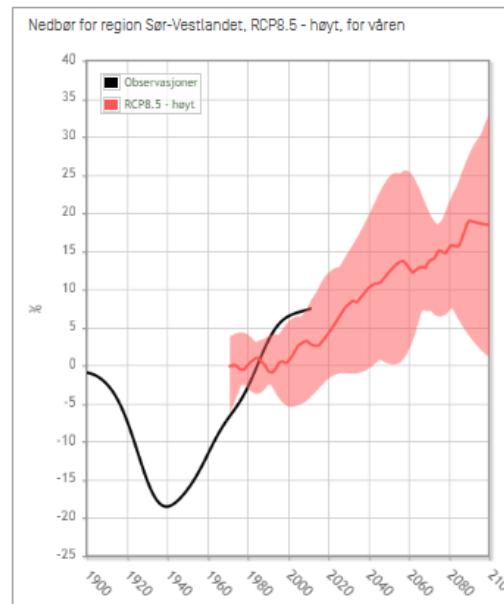
Nedbørendringer [%]	Klimaprofil Rogaland	Kyst	Innland
Vinter	mellom 1 og 30	mellom 19 og 32	mellom 18 og 25
Vår	mellom 3 og 19	mellom 14 og 20	mellom 11 og 22
Sommer	mellom -8 og 15	mellom -9 og 14	mellom -7 og 14
Høst	mellom -6 og 32	mellom 2 og 32	mellom 3 og 43

Nedbøren i dag: Alt verre enn framskrivingane (eller vil nedbøren gå ned, evt. er modellane for dårlige)?

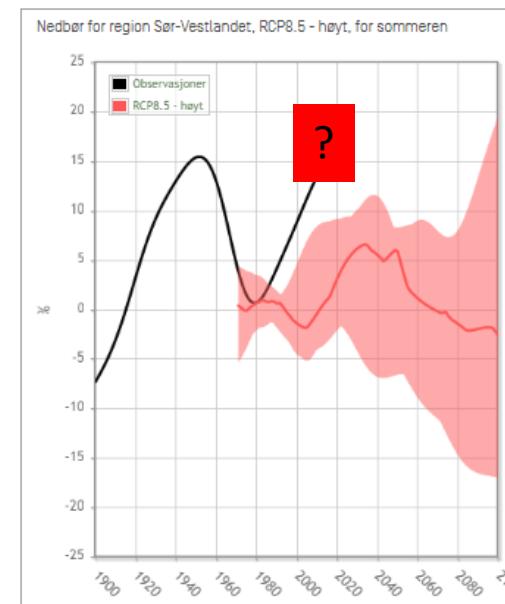
Vinter

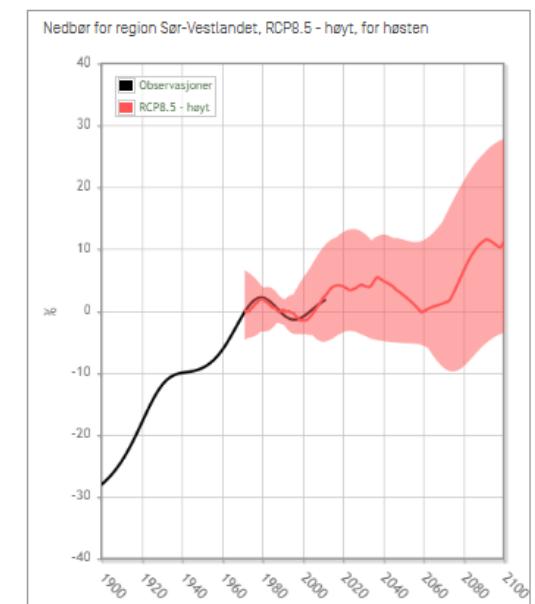
Vår

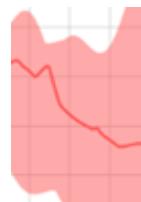
Sommar

Haust

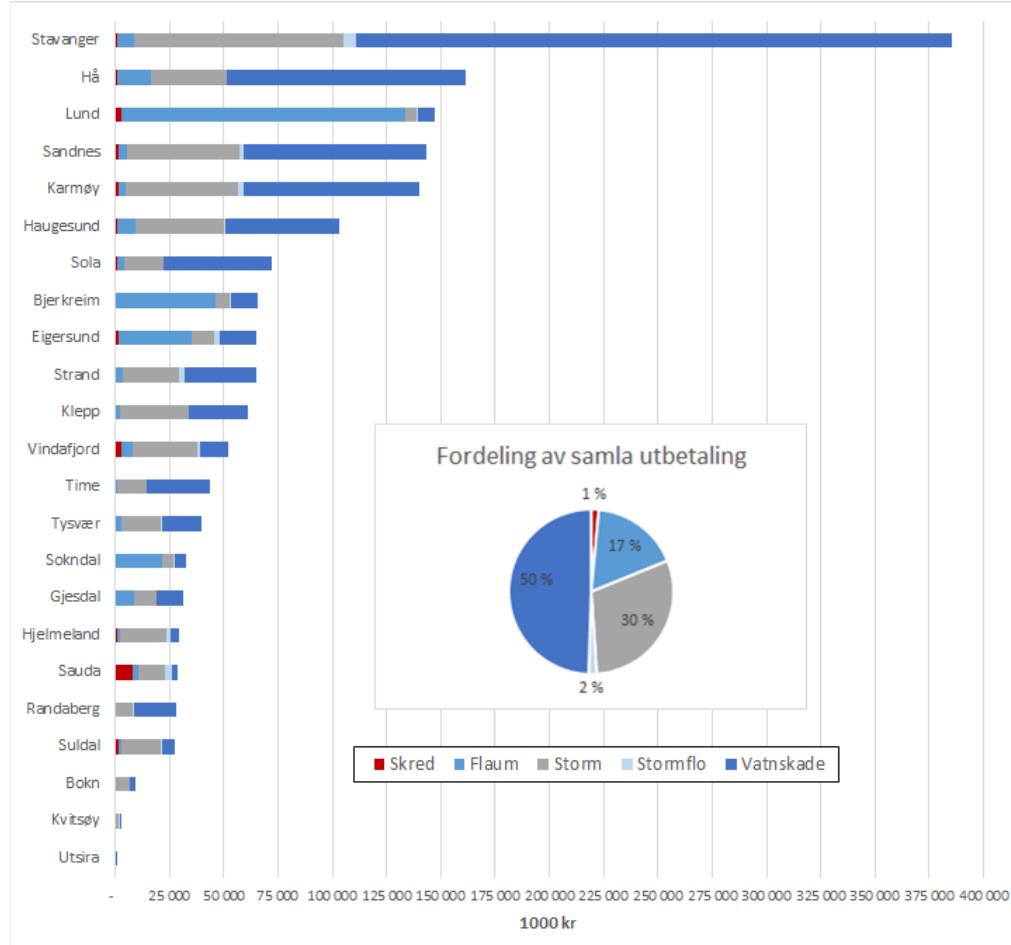

= faktisk nedbør 1900→2019

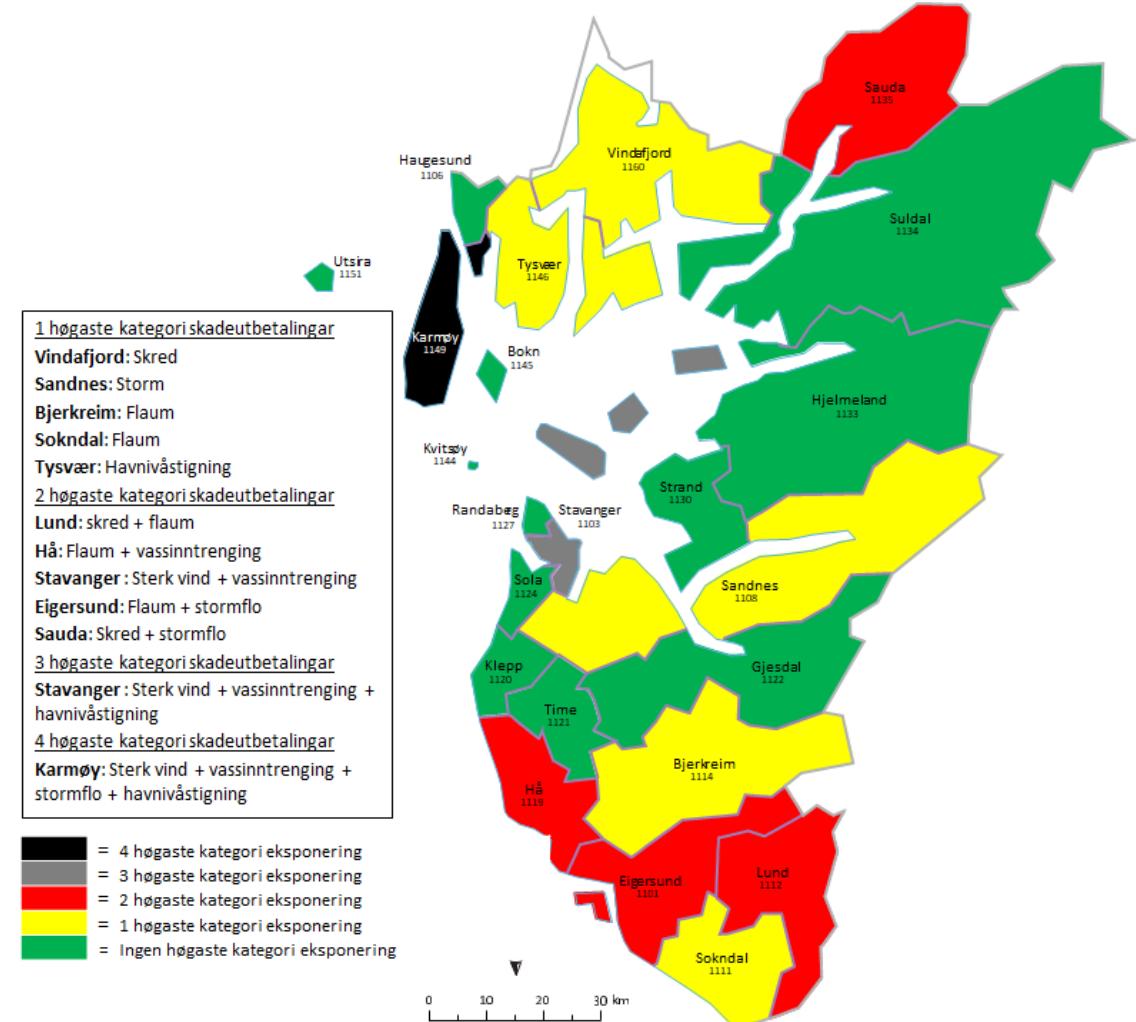

= framskriving av nedbør, øvre og nedre nivå 1970→2100
← middelverdi i framskrivinga (men ikke mest sannsynlege!)

Eksponering for brå hendingar i Rogaland - gitt ‘dagens’ klima (2007-2008)

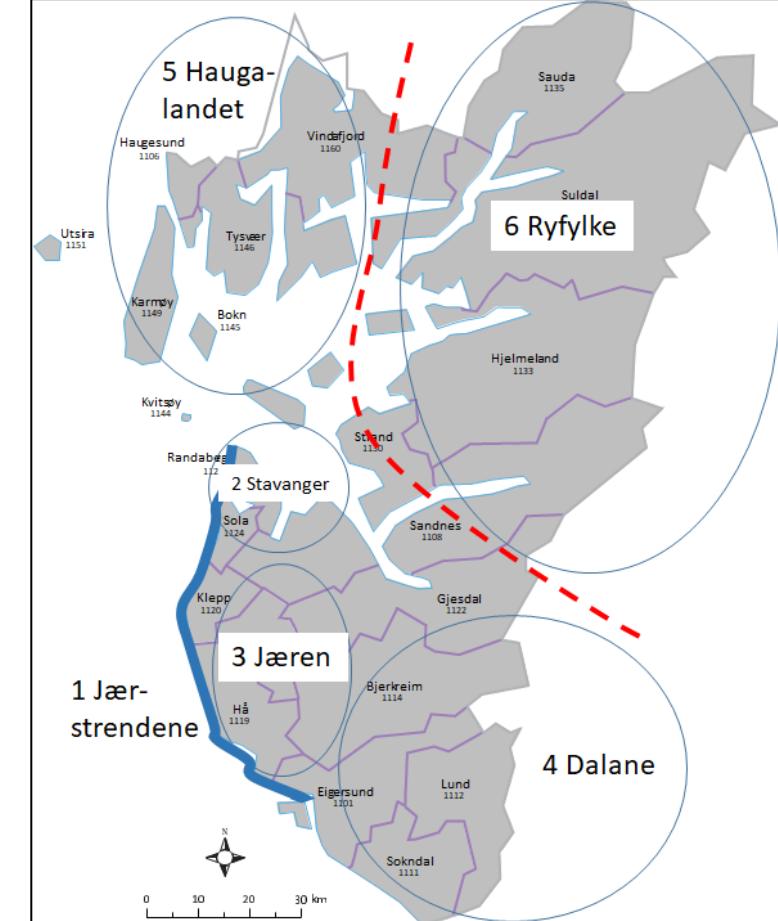

Figur 1 Samla forsikringsutbetaling i 1000 NOK for skred, flaum, storm og stormflo i 2007-2017, og vatn-innntrenging utanfrå 2008-2018 (Kjelde: Finans Norge)

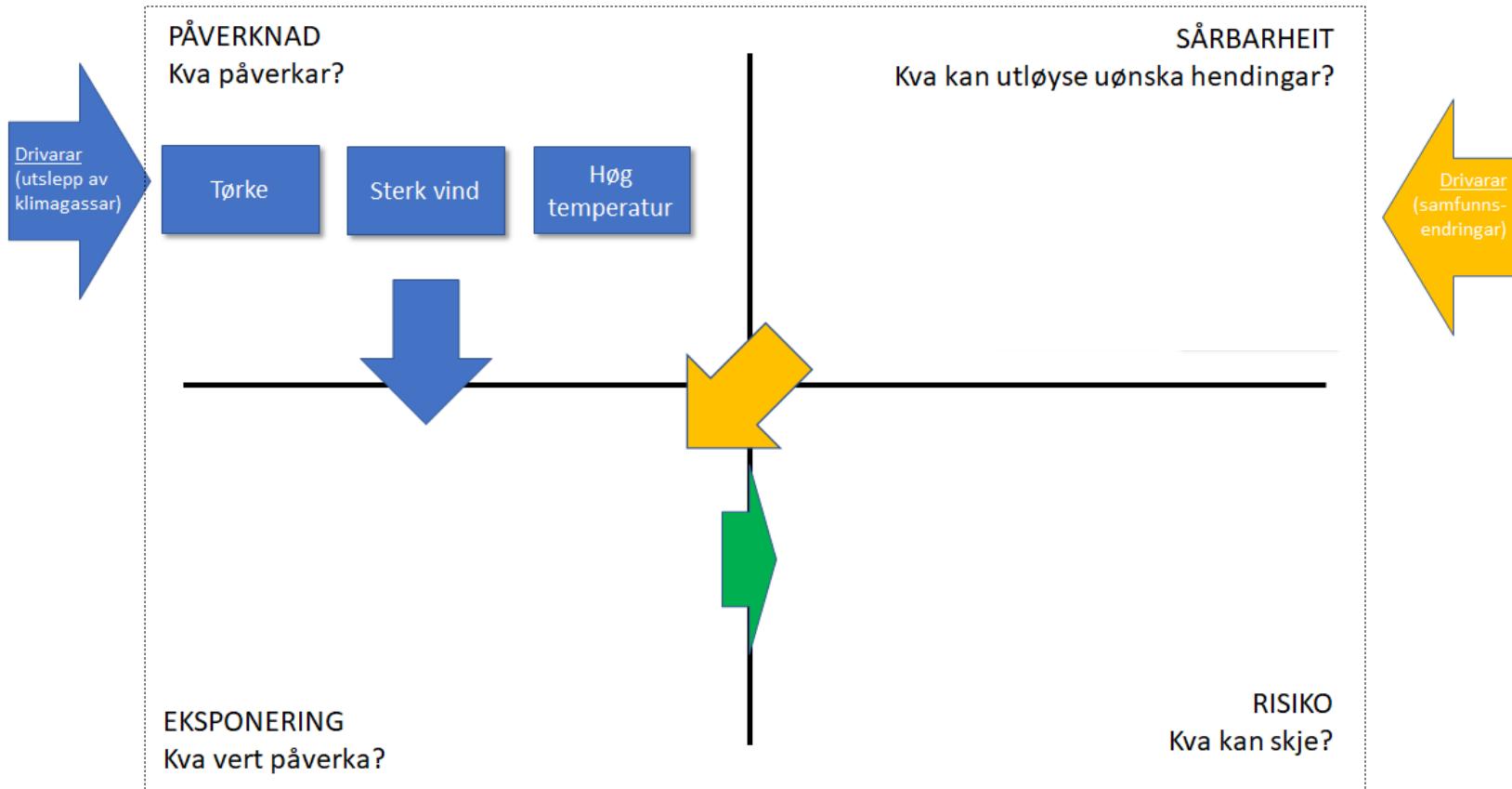

Risiko knytt til forventa klimaendringar og mogelege samfunnsendringar i Rogaland

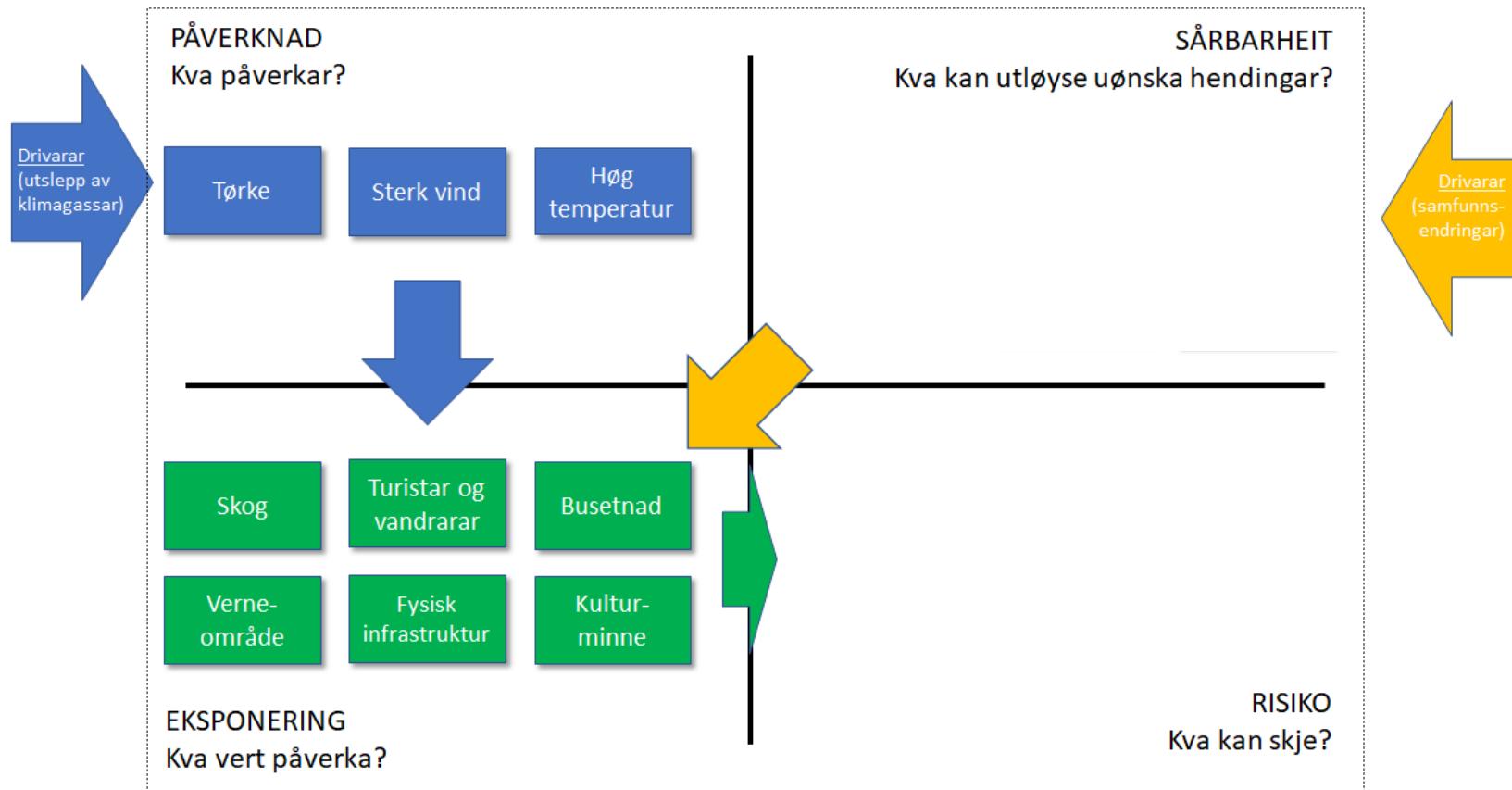
Område	Utfordring klimaendring	Utfordring samfunnsendring
1 Jærstrendene	Havnivåstigning, stormflo, økosystemendringar, tørke	Endring av jordbruks- og anna arealbruk nær strandsona
2 Stavanger	Sterk vind, stormflo, havnivåstigning, urban flaum	Endra arealbruk, grad av fortetting i byen og sentralisering i fylket, del harde flater i sentrum
3 Jæren	Flaum, vassinnntrenging, tørke	Arealbruk i flaumutsette område, utviklinga av jord- og skogbruk generelt (tørke) og i område nær vassdrag (flaum)
4 Dalane	Flaum, skred, tørke, økosystemendringar	Utvikling av mobilitet (skred), arealbruk i flaum- og skredutsette område, utviklinga av jord- og skogbruk generelt (tørke og økosystemendringar).
5 Haugalandet	Havforsuring, stormflo, havnivåstigning, sterkt vind, urban flaum	Utvikling av sjømatnæringa, endring av jordbruks- og anna arealbruk nær strandsona og i flaum- og vindutsette område, grad av fortetting i byen og sentralisering i fylket, del harde flater i sentrum
6 Ryfylke	Skred, stormflo, økosystemendringar	Utvikling av mobilitet (skred), arealbruk i skredutsette område og nær strandsona

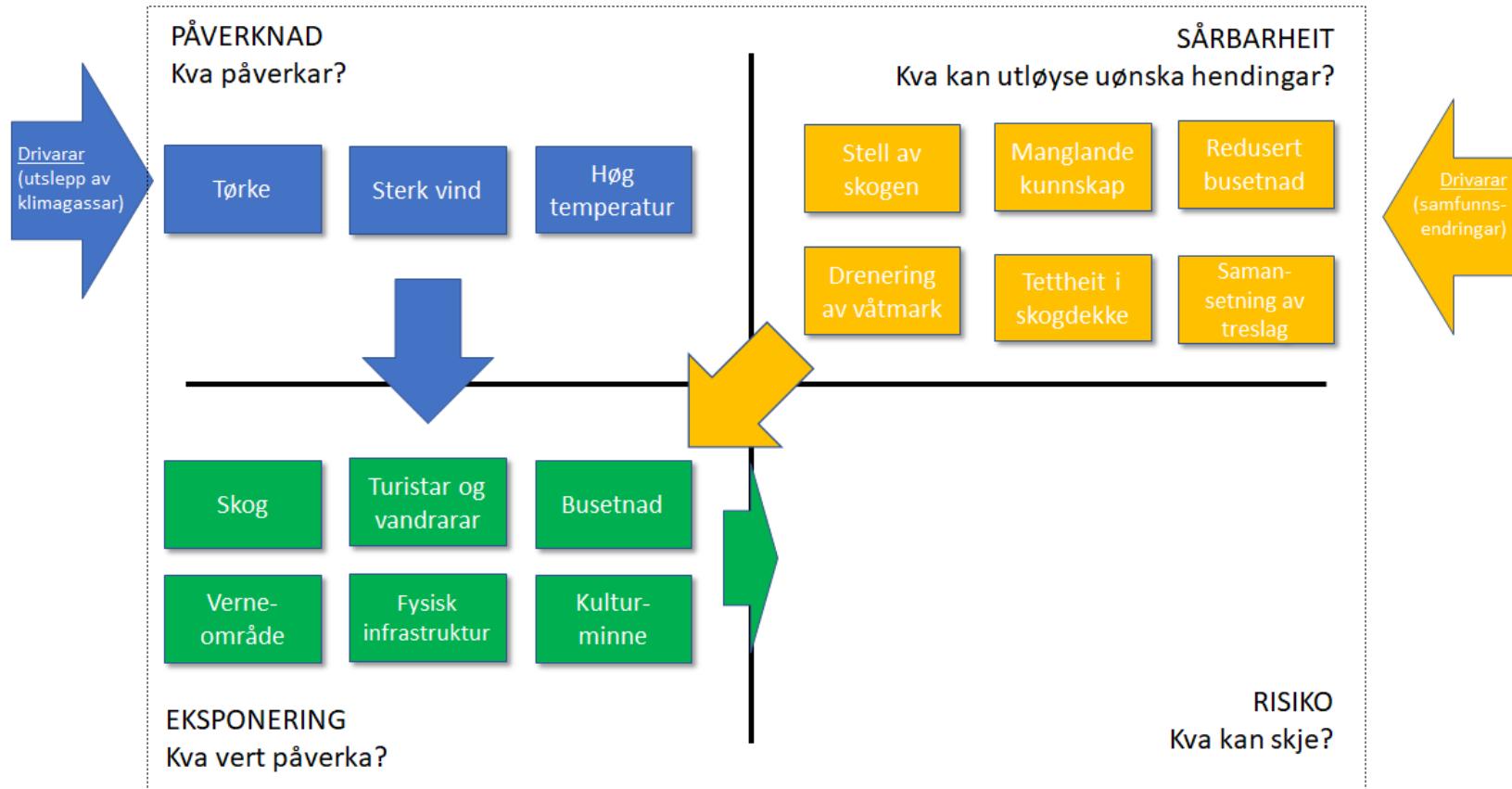
Verknadskjede – ein metode for lokale analysar

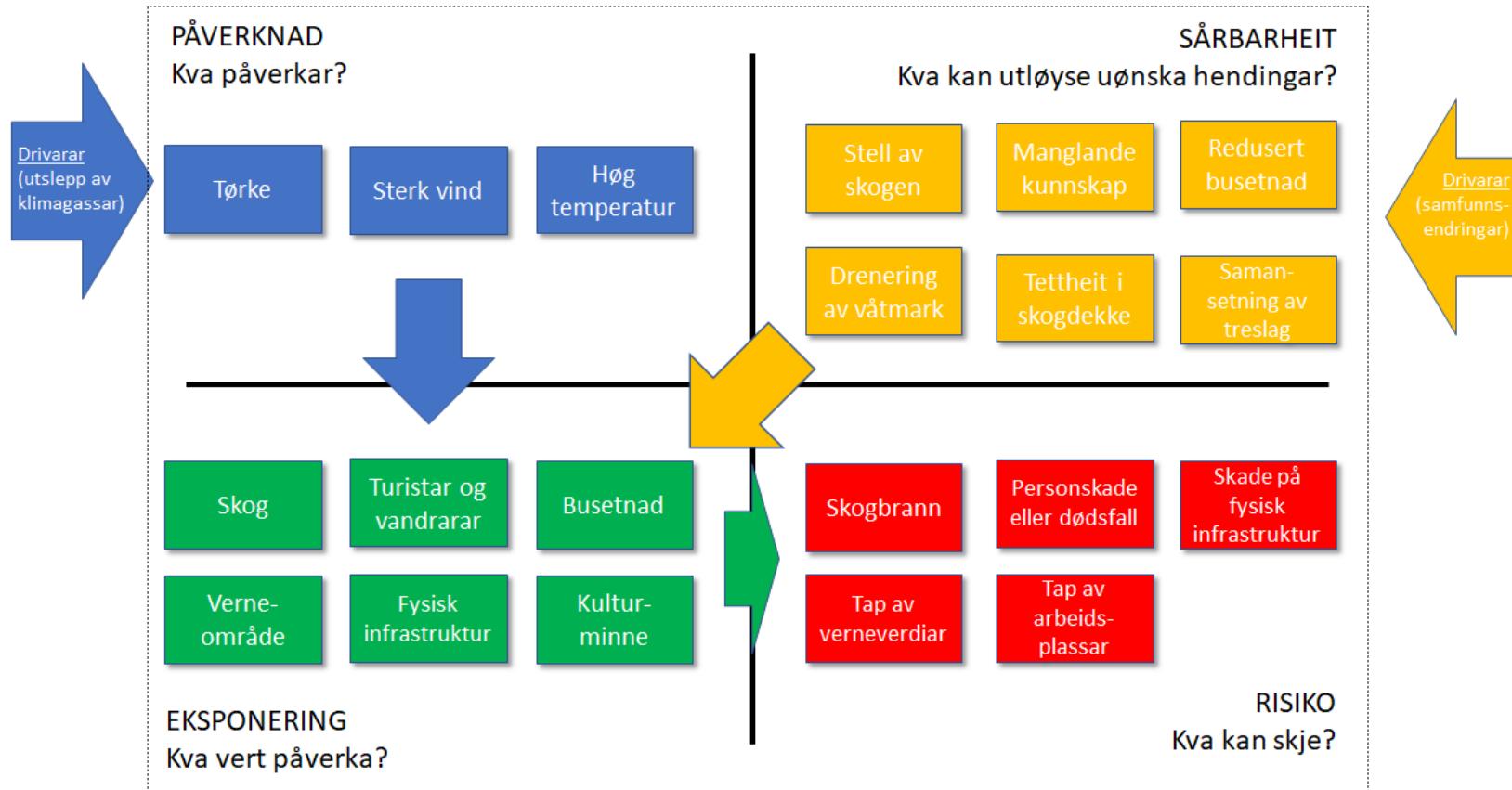
Verknadskjede- eksempel tørke

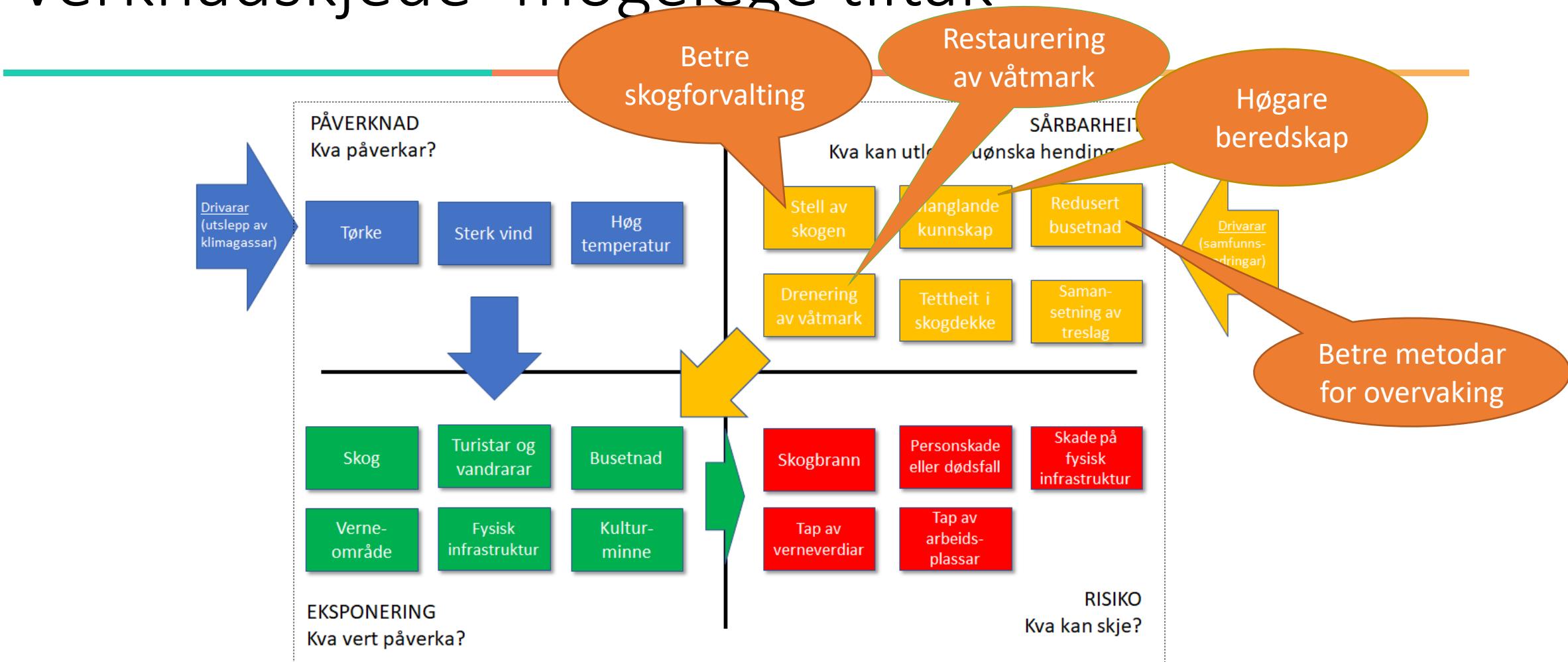
Verknadskjede- eksempel tørke

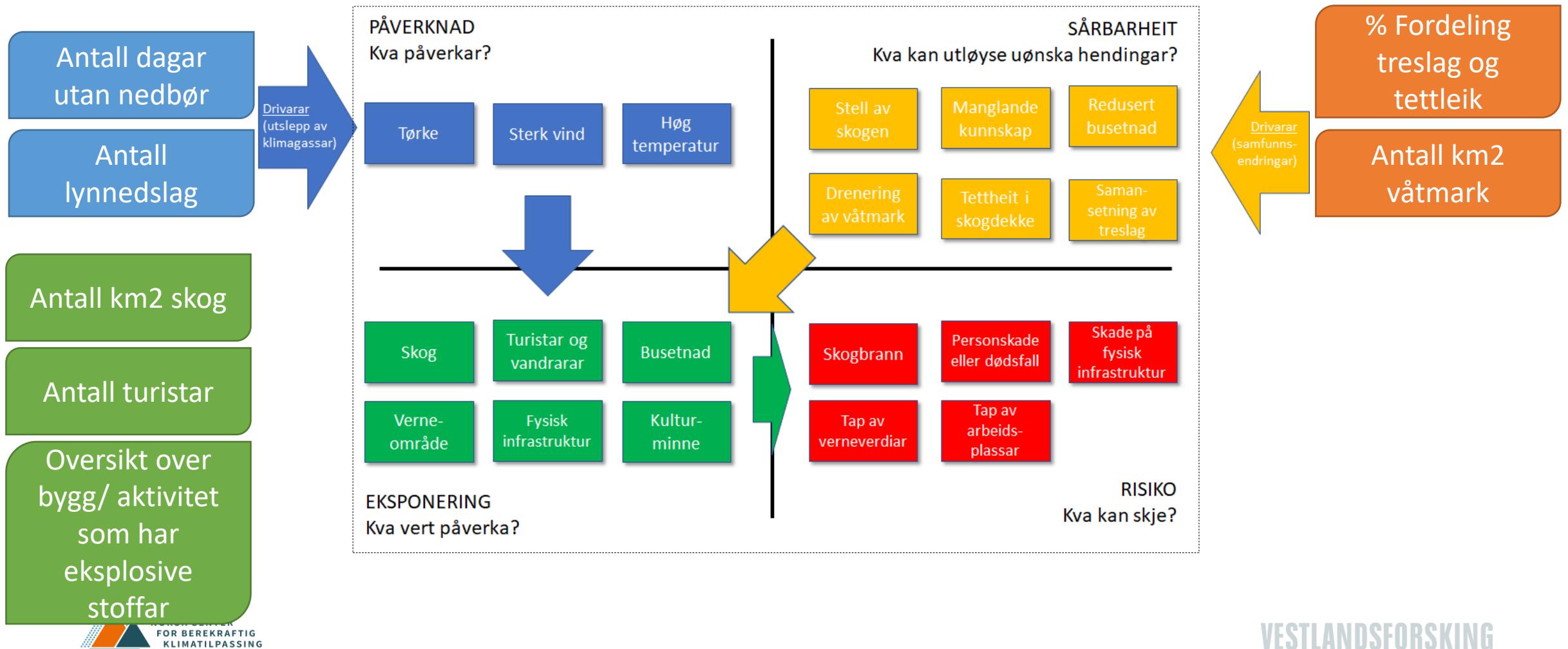
Verknadskjede- eksempel tørke

Verknadskjede- mogelege tiltak

Verknadskjede- talgrunnlag

Frå regional til lokal klimatilpassing

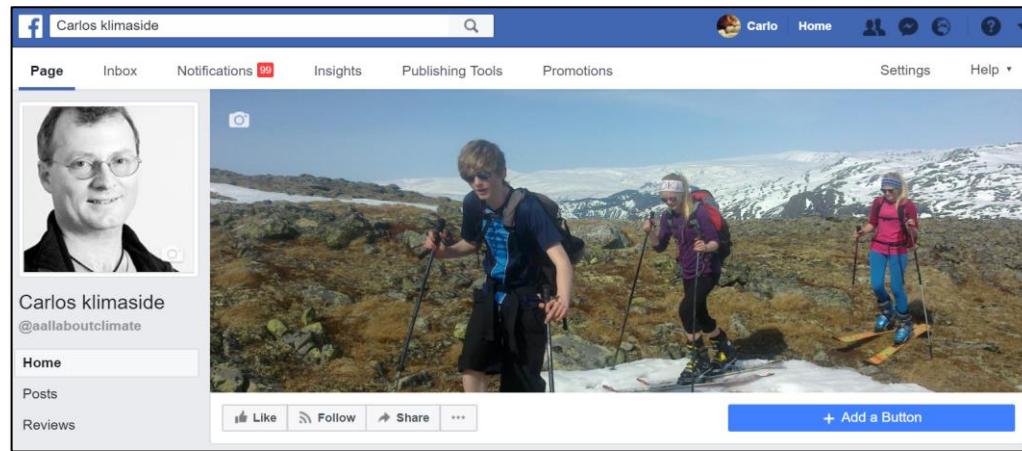
- **Ta utgangspunkt i analysane gjort for Rogaland**
- **Vurder om kva analysetema som er relevant for din kommune**
  - Fjern dei som ikkje er relevante og legg eventuelt til nye
- **Ta utgangspunkt i dei verknads-kjede analysane som er gjort for Rogaland**
  - Juster ut frå lokale forhold og suppler med lokale vurderingar
- **Gjer eigne verknads-kjede analyser for eventuelle nye tema som ikkje alt er vurdert i kunnskapsgrunnlaget for Rogaland**
  - Be fylkeskommunen, Fylkesmannen, NVE eller andre om fagleg hjelp!
- **Ta utgangspunkt i dei generelle forslaga til tilpassingstiltak som er gjort for Rogaland**
  - Juster og suppler ut frå lokale vurderingar
- **Inviter breitt inn lokal kompetanse i alle vurderingane!**

Tema 1: Overvåt .....
Tema 2: Flaum .....
Tema 3: Havnivå og stormflo .....
Tema 4: Tørke .....
Tema 5: Skred .....
Tema 6: Vindforhold .....
Tema 7: Vekstssesong .....
Tema 8: Økosystem .....
Tema 9: Havforsing og marine økosystem .....

Takk for merksemda!

Carlo Aall
@aallaboutclimate

Mob: 991 27 222
E-post: caa@vestforsk.no
www.vestforsk.no
www.klimatilpasningssenter.no